

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำการเป็นผู้รับประกันภัย

กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ที่ พณ.๐๒๐๔/๐๔๔๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ปัจจุบันมีนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยได้ติดต่อกับผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัยในต่างประเทศโดยเป็นผู้รับจัดส่งภัยจากบริษัทประกันภัยในประเทศไปประกันต่อกับผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัยในต่างประเทศและผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัยในต่างประเทศจะทำสัญญา (open cover หรือ cover note) ให้อำนาจนิติบุคคลนั้นรับประกันต่อจากบริษัทประกันภัยในประเทศตามขอบเขตและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญานั้น ในกรณีเช่นนี้ นิติบุคคลจะได้รับบำเหน็จเป็นค่าตอบแทนและนิติบุคคลนั้นจะออกหลักฐานการรับประกันต่อให้บริษัทประกันภัยในประเทศยึดถือไว้

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ การกระทำของนิติบุคคลดังกล่าวเป็นการกระทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยมิได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.๒๕๑๐ หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว ประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมของผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ผู้แทนสมาคมประกันวินาศภัย และผู้แทนสมาคมนายหน้าประกันภัยแล้วมีความเห็นว่า

โดยที่ตามมาตรา ๑๑^๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.๒๕๑๐ การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยซึ่งหมายความรวมถึงการประกันต่อด้วยนั้น จะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยเท่านั้น และในการดำเนินกิจการดังกล่าว นิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตนั้นก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และมาตรการควบคุมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.๒๕๑๐ ไว้ด้วยนอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินกิจการของบริษัทประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยและเพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันวินาศภัยพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๖๔^๒ ยังได้บัญญัติห้าม

^๑ มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาประกันภัยกับบุคคลใด ๆ นอกจากจะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้

^๒ มาตรา ๖๔ ห้ามมิให้ผู้ใดชักชวน แนะนำหรือกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศหรือกับบุคคลใด ๆ นอกจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีการชักชวน แนะนำหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้ทำสัญญาประกันต่อกับผู้

บุคคลอื่นนอกจากผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยกระทำการอันเป็นการชักชวนหรือแนะนำให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันภัยในต่างประเทศอีกด้วย แม้ว่าความในวรรคสองของมาตรา ๖๔^๓ จะได้บัญญัติไว้ว่า บทบัญญัติในมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่งนั้น จะไม่ใช่บังคับไปถึงการกระทำการใดๆ ที่กระทำไปเพื่อให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในประเทศ ทำสัญญาประกันต่อกับผู้ประกอบธุรกิจวินาศภัยในต่างประเทศก็ตาม กรณีนี้ย่อมหมายถึง การที่บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยโดยมีหน้าที่แต่เพียงเป็นผู้ชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลอื่นทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันวินาศภัยเท่านั้น และนิติบุคคลดังกล่าวย่อมไม่อาจออกกรมธรรม์ประกันภัยต่อได้เพราะนิติบุคคลนั้นมิได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หากเป็นการแบ่งภาระการเสี่ยงภัยโดยการประกันต่อกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศและสัญญาประกันภัยนั้นเป็นสัญญาระหว่างผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศ บุคคลที่ชักชวน แนะนำหรือกระทำการเพื่อให้มีการทำสัญญาดังกล่าวย่อมได้รับยกเว้นตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง แต่ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่า โดยสัญญาระหว่างนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศ ได้มอบให้นิติบุคคลดังกล่าวมีอำนาจรับประกันต่อจากผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยออกกรมธรรม์ประกันต่อให้ การกระทำของนิติบุคคลในฐานะตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศก็จะขัดกับบทบัญญัติมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.๒๕๐๐ เพราะเป็นการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยการรับประกันต่อและไม่อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง

ในเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์ได้ส่งเอกสารประกอบมา ๒ ฉบับ คือ หนังสือ Open Cover ซึ่งบริษัท Pacific & Orient Insurance Co. SDN. BHD. ในประเทศมาเลเซีย ออกให้แก่ Minet Thailand Ltd. กับกรมธรรม์ประกันภัยต่อซึ่ง Minet Thailand Ltd. ออกให้แก่บริษัทนายธรรม์สากลประกันภัย จำกัด เอกสารทั้งสองฉบับนี้มีความว่า

(๑) เอกสารฉบับแรก คือ Open Cover มีความชัดเจนว่าบริษัท Pacific & Orient Insurance Co. มอบอำนาจให้ Minet Thailand Ltd. ทำการประกันต่อได้ตามที่ Minet Thailand Ltd. จะได้แจ้ง^๔ และกำหนดไว้ว่าจะรับเสี่ยงภัยได้ไม่เกินรายละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ เหรียญมาเลเซีย หนังสือนี้กำหนดไว้ว่าให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๑ จนกว่าจะบอกเลิก โดยจะบอกเลิกล่วงหน้า ๙๐ วัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเอกสารนี้แล้ว จะเห็นได้ชัดว่าเป็นหนังสือมอบอำนาจให้ Minet Thailand Ltd. เป็นตัวแทนในการรับประกันต่อได้โดยตนเอง

(๒) กรมธรรม์ประกันภัยต่อที่ Minet Thailand Ltd. จะออกให้แก่บริษัทนายธรรม์สากลประกันภัย จำกัด มีข้อความครบถ้วนเป็นกรมธรรม์ประกันภัย ตามที่ประมวล

ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยในต่างประเทศ

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒

^๔ Class of Business : Facultative Reinsurance as may be declared by Minet Thailand Limited, Bangkok.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๖๗^๔ บังคับไว้ทุกประการ แม้ว่าวันที่ที่ทำการธรรม์ประกันภัยตอนล่างของเอกสารจะมีได้ลงไว้ในแบบของกรมธรรม์ประกันภัย แต่ก็ได้มีตราয়ตกไว้ข้างบนว่า “๑๖ May ๑๙๗๗” ดังนั้นจึงฟังได้ว่า กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้มีวันทำสัญญาประกันภัยตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๖๗ (๑๐) บังคับไว้ เอกสารฉบับนี้จึงเป็นกรมธรรม์ประกันภัย

จากเอกสารทั้งสองจึงสรุปได้ว่า Minet Thailand Ltd. เป็นตัวแทนผู้รับมอบอำนาจจาก Pacific & Orient Insurance Co. ของมาเลเซีย และ Minet Thailand Ltd. ได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยต่อให้แก่บริษัทนายณัฏฐาการประกันภัย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทได้รับอนุญาตให้ทำการประกันภัยได้ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐

แม้ว่าผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนสมาคมประกันวินาศภัย และผู้แทนสมาคมนายหน้าประกันภัย ชี้แจงว่า เอกสารทั้งสองฉบับนี้เจตนาอันแท้จริงในการดำเนินธุรกิจมีแต่เพียงว่า Minet Thailand Ltd. เป็นแต่เพียงนายหน้า และการที่ออกเป็นแบบกรมธรรม์ประกันภัยก็เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการประกอบธุรกิจเท่านั้น แต่ในข้อนี้ผู้ออกเอกสารจะมีเจตนาอย่างไรก็ตาม แต่เมื่อเอกสารมีลักษณะแจ้งชัดและมีผลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวมาแล้วจะให้เข้าใจจากเอกสารว่า การกระทำนั้นเป็นเพียงการกระทำในฐานะนายหน้าหาได้ไม่ และจากการสอบข้อเท็จจริงต่อไปยังได้ความว่า มีบริษัทอื่นซึ่งเป็นนายหน้าได้ใช้วิธีออกเอกสารอย่างอื่นมิใช่เป็นแบบกรมธรรม์ประกันภัยก็ดำเนินธุรกิจเป็นนายหน้าได้

โดยข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าการกระทำของบริษัทดังกล่าวเป็นการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยรับประกันต่อ และไม่อยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ๒๕๑๐

^๔ มาตรา ๘๖๗ อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ ให้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยอันมีเนื้อความต้องตามสัญญานั้นแก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง

- กรมธรรม์ประกันภัย ต้องลงลายมือชื่อของผู้รับประกันภัยและมีรายการดังต่อไปนี้
- (๑) วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย
 - (๒) ภัยใดซึ่งผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง
 - (๓) ราคาแห่งมูลค่าประกันภัย ถ้าหากได้กำหนดกันไว้
 - (๔) จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย
 - (๕) จำนวนเบี้ยประกันภัย และวิธีส่งเบี้ยประกันภัย
 - (๖) ถ้าหากสัญญาประกันภัยมีกำหนดเวลาต้องลงเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดไว้ด้วย
 - (๗) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับประกันภัย
 - (๘) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้เอาประกันภัย
 - (๙) ชื่อของผู้รับประโยชน์ ถ้าจะพึงมี
 - (๑๐) วันทำสัญญาประกันภัย
 - (๑๑) สถานที่และวันที่ได้ทำการธรรม์ประกันภัย

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบูรณ์

(นายอมร จันทสมบูรณ์)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๖๒